

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Dato: 04.12.2017
Deres ref.: 17/4109
Vår ref.: 2017/11334 JONNYRSU

Svar på høring om endring i universitets- og høyskoleloven

Universitetet i Oslo (UiO) viser til brev fra Kunnskapsdepartementet 26. september 2017 om endringer i universitets- og høyskoleloven. Høringen har blitt forelagt fakultetene og sentrene som del av den interne høringsprosessen, og Studentparlamentet og UiODoc er gitt anledning til å uttale seg. Av praktiske årsaker legges Studentparlamentets uttalelse ved separat. UiOs innspill til bestemmelsene om behandling av personopplysninger bygger i stor grad på NTNUs hørings svar.

Sensorveiledning

UiO støtter innføringen av et generelt krav om sensorveiledninger ved alle eksamener, men har innspill til hvordan dette bør forstås.

UiO leser forslaget slik at det skal utarbeides sensorveiledninger på alle typer eksamener, både skriftlige, muntlige, praktiske og kliniske. Dette framkommer ikke eksplisitt i departementets kommentarer til forslaget, men kan gjerne inkluderes.

Forslagets ordlyd kan indikere at det skal utarbeides en særskilt sensorveiledning til hver enkelt eksamen. Sensorveiledninger kan imidlertid også gjelde for grupper av emner eller eksamener. De kan for eksempel gjelde det samme emnet i flere semestre, alle emner av samme type i et fag eller alle emner på et bestemt nivå i et fag. Eksempel: masteroppgaver som leveres i samme semester handler om ulike temaer, bruker ulike metoder og teorier og sensureres vanligvis av ulike personer, og det vil være mest hensiktsmessig at sensorveiledningen beskriver formelle og overordnede faglige krav til oppgaven.

Sensorveiledninger må kunne ha ulik innretning og ulikt omfang avhengig av de enkelte fagenes tradisjoner og egenart. En sensorveiledning kan både være et dokument som angir generelle retningslinjer for hvordan besvarelser skal vurderes, eller de kan i større grad inneholde også rettenøkler, fasiter eller eksempelbesvarelser. Eksempel: når eksamen er en oversettelse til eller fra språket man studerer, kan det være vanskelig å angi i en sensorveiledning alle akseptable måter noe kan gjengis på i målspråket, men det kan finnes en generell veiledning om hva sensor generelt skal ta hensyn til i besvarelser på emnet.



Universitetsdirektøren
Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 01
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Ved UiO oppstår det jevnlig diskusjoner om offentliggjøring av sensorveiledninger. Hovedregelen er at sensorveiledninger gjøres kjent for studentene etter at sensuren er avsluttet, og så tolker vi bestemmelsen slik at offentliggjøring kan gjøres tidligere dersom sensorveiledningens innretning tilsier at dette er mulig. Mellom departementet og de medisinske fakultetene har det imidlertid vært en diskusjon om unntak fra hovedprinsippet om offentliggjøring, jf. departementets brev 28. mars 2014 til Universitetet i Bergen om innsyn i eksamensoppgaver. Innholdet i dette brevet kan gjerne omtales også i lovforarbeidene, slik at de skisserte prinsippene er lettere gjenfinnbare og dermed lettere kan anvendes også i beslektede tilfeller i andre fag.

Virkning av ny sensur

UiO støtter forslaget til presisering av denne paragrafen.

Sensors valg av skriftlig eller muntlig begrunnelse

UiO støtter forslaget om at institusjonen bør få anledning til å avgjøre om begrunnelse skal gis muntlig eller skriftlig, men mener at den foreslåtte nye setningen i § 5-3 (2) er upresis og heller burde lyde:

Institusjonen bestemmer om sensor skal gi begrunnelse muntlig eller skriftlig.

Ordet sensor forekommer ikke ellers i paragrafen slik at det er mindre klart av konteksten hvem som skal gi begrunnelsen, i motsetning til i gjeldende lov der setningen som skal utgå, lyder slik: «Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg».

Det er for øvrig ikke gitt at en løsning for mer automatisk begrunnelse må forutsette skriftlighet, og i det videre lovarbeidet bør departementet være varsomme med å uttale seg i den retning. Det ligger et vesentlig læringsutbytte i den muntlige begrunnelsen der kandidaten kan diskutere besvarelsen med sensor, og man kan lett tenke seg løsninger som plenumsgjennomgang av eksamensoppgavene, systematiserte opplegg for treffetider etc.

Vesentlig karakteravvik

UiO støtter ikke den foreslåtte prosedyren for håndtering av vesentlig karakteravvik mellom ordinær sensur og klagesensur og vil sterkt fraråde at denne ordningen innføres.

Departementet mener at vesentlig karakteravvik ikke er forårsaket av ordningen med blind klagesensur, men at den avdekker et underliggende problem, eksempelvis manglende opplæring av sensorer, eller at den enkelte sensor i for stor grad vektlegger egne kriterier. UiO støtter ikke dette resonnementet. Slik vi ser det er økningen av vesentlige karakteravvik en direkte og naturlig konsekvens av blind klagesensur.

For det første mener UiO at man bør vente med noen som helst ordning for overprøving av sensur-vedtakene ved karakteravvik mellom første og andre gangs sensur til man ser effekten av sensorveiledninger. UiO bruker allerede mye tid og ressurser på klagebehandling, og vi frykter at dette

tiltaket vil bidra til økt byråkratisering og ressursbruk. Etter vår oppfatning er det mulig å heve sensurkvaliteten gjennom langt mindre ressurskrevende tiltak, som for eksempel bedre sensorveiledninger, fagspesifikke karakterbeskrivelser og bruk av sensorer på tvers av institusjoner. Kvalitetshevende tiltak bør innrettes slik at de kommer all sensur til gode, ikke bare klagesensur.

Hva gjelder den foreslåtte ordningen, er koblingen til forvaltningslovens (fvl.) § 35 problematisk. Det er ikke nødvendigvis slik at alle vesentlige karakteravvik mellom ordinær sensur og klagesensur betyr at vedtaket kan anses som ugyldig. Det avhenger blant annet av graden av skjønn i sensuren, noe som kanskje er mer utbredt i humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag. Ved å ta i bruk fvl. § 35 går man altså bort fra systemet med blind klagesensur, som om ordningen ikke lenger er god nok når det forekommer et vesentlig karakteravvik.

Det bør også bemerkes at mens det i ordinære forvaltningsklager er et overordnet og informert organ som fatter det endelige vedtaket, er det i sensurklager kun en ny runde med nye sensorer, som hverken er overordnet eller, etter innføring av blind klagesensur, informert. Forslaget med en ytterligere runde etter både ordinær sensur og klagesensur kan derfor reise flere problemer enn det det er ment å løse, og gi studentene uriktige forventinger om prosess og resultat. Hvilken sensur som er riktig i et hvert tilfelle, er ikke alltid gitt og vil ikke nødvendigvis bli mer riktig kun ved å gjennomføre en ytterligere sensurrunde eller bringe flere fagpersoner inn i avgjørelsen.

Et omgjøringsvedtak etter fvl. § 35 er å anse som et nytt første gangs vedtak, og kandidaten vil således kunne påklage vedtaket, og også klage over formelle feil. Det er grunn til å tro at en kandidat som opplever å bli satt opp ved klagesensuren, for deretter å bli satt ned igjen, vil klage. En slik klage vil bli behandlet av fakultetet i første instans. Dersom den ikke blir tatt til følge, er institusjonens klagenemnd klageinstans. Vi ønsker med dette å illustrere at ordningen slik den er foreslått vil bli svært ressurskrevende for fakultetet og belastende for kandidaten. Et sensurvedtak kan bli gjenstand for en rekke behandlinger: ordinær sensur, klagesensur med vesentlig karakteravvik, omgjøringsvedtak etter fvl. § 35, klage over dette vedtaket, avslag på klage, opprettholdelse av klage med oversendelse til klagenemnda. Dersom en konkret sak går gjennom dette løpet vil fakultetet ha behandlet klagesaken fem ganger i forskjellige ledd, i tillegg til eventuelle klager over formelle feil.

UiO mener at en tilbakeføring av ordningen med åpen klagesensur vil være den mest hensiktsmessige løsningen. Etter at blind klagesensur ble innført, klager flere kandidater over den ordinære sensuren, og flere kandidater blir satt opp i klagesensuren. Forslaget fra departementet vil føre til ytterligere økt ressursbruk på klager og færre ressurser til undervisning og kvalitetssikring av sensur. Det fremstår som lite hensiktsmessig å innføre en ordning som medfører økt administrativ ressursbruk og økte kostnader for å avhjelpe det vi mener er en negativ konsekvens av blind klagesensur.

Klage på gruppeeksamen

UiO støtter forslaget om individuell klagerett på gruppeeksamen.

Rett til å fastsette tilleggskrav ved opptak

UiO er positive til forslaget om at institusjonene selv skal kunne fastsette strengere opptakskrav til studier enn det som fremgår av forskrift om opptak til høyere utdanning. Forslaget vil kunne bidra til et riktigere rekrutteringsgrunnlag til de ulike utdanningene, både med tanke på søkerens motivasjon og deres faglige forutsetninger.

Det viktig at søkerne får nok tid til å kunne innrette seg etter endringer i opptakskrav. Vi støtter derfor forslaget om 2 års frist for iverksettelse som en hovedregel. Vi ser imidlertid behov for en større fleksibilitet ved innføring av ikke-karakterbaserte opptakskrav, for eksempel intervjuer. Slike endringer må antas ikke å påvirke elevens fagvalg i videregående skole, og vil derfor kunne iverksettes på kortere varsel. UiO ønsker derfor en unntaksbestemmelse fra toårsfristen for iverksettelse av denne type opptakskrav.

UiO ser også noen utfordringer knyttet til forslaget om endring i § 3-6 (5), som det vil være avgjørende å finne gode løsninger på for å sikre en fortsatt god gjennomføring av det samordnede opptaket til grunnutdanningene. Endringsforslaget innebærer blant annet at man flytter regelverk fra nasjonalt til lokalt nivå. Dette vil gjøre det mer uoversiktlig for søkere å orientere seg i hvilke opptakskrav som gjelder, og det vil være avgjørende at rådgivere i videregående skole er klar over denne endringen når de skal veilede elevene i søknadsprosessen. Søkeportal og informasjon om opptakskravene skal finnes på Samordna opptaks nettsider, og vi vil understreke viktigheten av CERES' rolle i informasjons- og koordineringsarbeidet. For å sikre en forsvarlig gjennomføring av opptaket, er det avgjørende at CERES har nok ressurser til å kunne ivareta denne rollen.

Vi ser også utfordringer knyttet til ressursbruk i opptaksarbeidet. Den nasjonale opptaksmodellen er bygget opp slik at de ulike institusjonene som hovedregel saksbehandler for hverandre. Hvis institusjonene selv skal fastsette strengere spesielle opptakskrav, er det nærliggende å anta at man får flere typer tilleggskrav som må behandles ved det enkelte lærested. Dette innebærer at flere søkere må behandles ved flere læresteder i det samme opptaket, og at opptaksarbeidet dermed blir mer ressurskrevende for institusjonene. Dersom forslaget til endring i § 3-6 femte ledd vedtas, kan dette føre til en mindre effektiv søknadsbehandling - altså en utvikling i motsatt retning av den generelle utviklingen på opptaksfeltet de siste årene.

Uttestening på grunnlag av vedtatt forelegg

UiO støtter forslaget til presisering av denne paragrafen.

Bestemmelser om behandling av personopplysninger

Det er positivt at departementet foreslår bestemmelser i uh-loven om behandling av personopplysninger som skal oppfylle kravene om nasjonale, lovgivningsmessige supplerende grunnlag, jf. EUs personvernforordning artikkel 6 nr. 3 bokstav b. Bestemmelsene må ligge innenfor kravene

til rettslig grunnlag som forordningens artikkel 6 nr. 1 c og e stiller, samtidig som de må hindre at det legges opp til unødig bruk av samtykke fra den enkelte. Forordningens artikkel 5 nr.1 b stiller krav om at personopplysninger skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål. Vi stiller spørsmål ved om formålet slik det er foreslått i § 4-15 (1) blir tilstrekkelig klart uttrykt.

Bestemmelsens overskrift er «innhenting og behandling av personopplysninger til studie-administrative formål» (vår utheving). Dette framstår som dekkende for tradisjonell behandling av personopplysninger i forbindelse med opptak, eksamen, sensur, vitnemål mm. Ordet «studie-administrativ» må her forstås som «alt som har med utdanning på alle nivåer å gjøre», ikke bare det som tradisjonelt ligger til studieadministrasjonen. Eksempler på forhold som kan falle utenfor, avhengig av hvordan ordet forstås, er bruk av læringsplattformer og andre digitale verktøy i undervisningen, utveksling av opplysninger mellom institusjoner samt visse forhold ved forskerutdanningen.

Behandling av personopplysninger om studentene vil i økende grad skje i andre sammenhenger enn de tradisjonelt studieadministrative. Dette vil være en behandling som reiser spørsmål om hvorvidt institusjonene er innenfor forordningens bestemmelse om at behandlingen er nødvendig for å utøve offentlig myndighet eller oppfylle en rettslig forpliktelse. I KDs digitaliseringsstrategi legges det stor vekt på digitalisering av undervisningen og bruk av læringsanalyse for å forbedre undervisning og læring. Dette vil blant annet basere seg på registrering av studentens aktivitet og bruk av opplysningene for å legge til rette for bedre og mer tilpasset læring. Spørsmålet blir om institusjonene har hjemmel for å registrere opplysninger om studentenes aktivitet som skal danne grunnlag for læringsanalyse uten å måtte be om samtykke fra den enkelte student, som vi igjen anser som å kunne være problematisk basert på om kravet om frivillighet vil kunne bli oppfylt.

Digitalisering av undervisningen fører med seg utfordringer angående innhenting og behandling av personopplysninger som verken er berørt i digitaliseringsstrategien eller i høringsnotatet. Vi oppfordrer departementet til å drøfte disse problemstillingene i proposisjonen til Stortinget for å klargjøre hva som dekkes av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 c og e og det supplerende rettsgrunnlaget i universitets- og høyskoleloven.

Behandling av personopplysninger i forbindelse med plagiatkontroll må anses nødvendig for utøving av offentlig myndighet (karakterfastsettelse) for å ivareta uh-lovens krav til at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en faglig betryggende måte. Det har imidlertid blitt stilt spørsmål om hvorvidt det er mulig og ønskelig å gjøre besvarelser tilgjengelig for plagiatkontroll også ved andre institusjoner. Dersom flere institusjoner skal kunne anvende studenters resultater i et felles plagieringssystem, dvs. en felles base for grundigere kontroll, legger vi til grunn at dette må fremkomme særskilt.

Et annet moment er gjennomføring av praksis og utveksling av informasjon mellom praksissted og institusjon. Det framstår mest klargjørende med en tydelig hjemmel om at slik utveksling av informasjon kan skje, slik at heller ikke praksisstedene er i tvil om at de har behandlingsgrunnlag.

Dette er særlig viktig i utdanninger med skikkethetsvurdering, hvor det kan oppstå tvil om en student kan fortsette praksisoppholdet eller spørsmål om underkjenning av praksis grunnet manglende skikkethet.

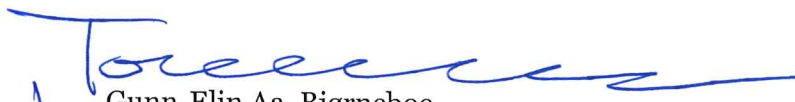
Når det gjelder adgangskontroll av studenter, bør det også vurderes om det er behov for en særskilt hjemmel som fanger opp denne type behandling av personopplysninger, eller om slik behandling kan vurderes under andre alternativ i artikkel 6.

Forslaget i § 4-15 (3) gjelder behandling av opplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger. For behandlingen av disse opplysningene kreves det at studenten selv har gitt opplysningene til institusjonen eller har samtykket til at institusjonen skal få dem. I tillegg er det et krav at opplysningene er nødvendige for studieadministrative formål. Den norske oversettelsen av EUs personvernforordning bruker ikke begrepet «sensitive» opplysninger. Slik bestemmelsen er formulert, blir det uklart hvilke andre opplysninger dette gjelder. Er de avgrenset til opplysningene i personvernforordningens artikkel 9 (særlige kategorier av personopplysninger) eller går denne lenger? Vi antar dette relaterer seg til artikkel 9 og foreslår at samme avgrensning som i artikkel 9 brukes med hensyn til hvilke opplysninger dette gjelder.

Språklige og tekniske endringer

UiO har ingen kommentarer til disse punktene.

Med hilsen



Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør



Hanna Ekeli
avdelingsdirektør

Saksbehandler: Jonny Roar Sundnes, +4722857198, j.r.sundnes@admin.uio.no.



POSTADRESSE:
POSTBOKS 1088 BLINDERN
0317 OSLO

BESØKSADRESSE:
VILLA EIKA
PROBLEMVEIEN 5
0313 OSLO

TIL: Kunnskapsdepartementet

OSLO, 05.12.2017

HØRINGSSVAR - ENDRING AV UNIVERSITETS- OG HØYSKOLELOVEN HØSTEN 2017

Studentparlamentet ved UiO er enige med Kunnskapsdepartementet sin oppfatning om at de store karakteravvikene ikke er forårsaket av ordningen med blind sensur, men at blind sensur har avdekket et grunnleggende problem.

Studentparlamentet ved UiO er enige med Kunnskapsdepartementet i at det viktigste tiltaket mot store karaktersprik er gjennom gode, obligatoriske sensorveiledninger til hver eksamen, samt mer opplæring og samkjøring av sensorer slik at de vurderer eksamensbesvarelser på likest mulig måte.

Studentparlamentet ved UiO støtter at når opprinnelig sensur og klagesensur spriker mer enn to karakter bør det alltid forekomme en vurdering av hvilken karakter som er korrekt. Av de to forslagene som foreligger om hvorvidt hvordan dette skal vurderes, mener Studentparlamentet at det er mest hensiktsmessig at opprinnelig sensor og klagesensor skal diskutere hvilken karakter som er den korrekte. Dersom de ikke blir enige bør tvilen komme studenten til gode slik at beste karakter blir stående. Vi syntes ikke at uenighet skal være til ugunst for studenten. Dette ønsker vi at Kunnskapsdepartementet gir retningslinjer på, dersom institusjonene skal få mulighet til å velge hvordan denne vurderingen skal gjennomføres i praksis. Vurdering skal baseres sensorveiledning og andre aktuelle kriterier.

Studentparlamentet ved UiO sin opplevelse av rutinene ved sensur av eksamensbesvarelser er at sensorene ikke får tilstrekkelig med tilbakemelding på hvordan de retter besvarelser sammenlignet med andre sensorer. Selv om det er viktig at det er blind sensur, bør sensorer som har levert sensur som har blitt påklaget, få tilbakemelding på hvorvidt det var et karaktersprik mellom opprinnelig karakter og klagesensur. Dette er etter vårt syn sentralt for å få til kultur for kvalitet.

Studentparlamentet ved UiO ønsker også å komme med en bemerkning om at karaktersprik også kan skyldes eksamensoppgaver som er av for lav kvalitet til at det er enkelt for sensorer å skille kandidatene fra hverandre. Dersom alle oppgavene på eksamen er relativt enkle så er det vanskelig å skille gode og dårlige besvarelser. Derfor bør det være en rutine og et system for å vurdere kvaliteten på eksamensoppgaver gjennom for eksempel å se hvordan fordelingen av karakterer på

deloppgaver på en eksamen. Derfor bør emneansvarlig også være med å vurdere tvilstilfeller slik at man blir bevisst på styrker og svakheter i selve kvaliteten på eksamensoppgaven.

Dersom institusjonen selv avdekker dette gjennom å vurdere eksamensbesvarelser med store karaktersprik bør det være grunnlag for en tredje sensur. Studentparlamentet ved UiO mener at studenter bør ha mulighet til å klage på formelle feil ved sensurprosessen, også når en karakter ikke spriker mer enn to karakter. Dette må studenten selv begrunne og institusjonen må ta stilling til hvorvidt det har forekommet en formell feil. At sensor ikke har forholdt seg til oppgitte kriterier er, etter vårt skjønn, en formell feil. Kunnskapsdepartementet skriver i høringsnotatet at det er sentralt at studenter har tillit til karaktersystemet i høyere utdanning. Å kunne klage på formelle feil vil bidra positivt til denne tilliten.

Studentparlamentet ved UiO stiller seg positive til at institusjonene får rett til å fastsette tilleggskrav ved opptak.

Elektronisk signert
Jens Lægreid
Leder – Studentparlamentet ved Universitet i Oslo